

SIİRT ÜNİVERSİTESİ

**DERS ÖĞRENME ÇIKTILARI
HAZIRLAMA KILAVUZU**

İÇİNDEKİLER

1.ÖĞRENME ALANLARI ve DÜZEYLERİ	3
1.1.Bilişsel Alan	3
1.2. Duyuşsal Alan.....	3
1.3. Psikomotor Alan	3
2. TEMEL KAVRAMLAR	4
2.1.Program Çıktısı (PÇ)	4
2.1.1. Program Çıktılarının ve Programın Amaçlarının Belirlenmesi.....	4
2.1.2. Program Çıktısı Yazımında Karşılaşılan Sorunlar ve Genel Hatalar.....	
2.2.Dersin Amacı	5
2.3 Ders Öğrenme Çıktısı (ÖÇ)	5
2.3.1. Öğrenme çıktısı neden önemlidir?	6
2.3.2. Öğrenme çıktıları yazılırken nelere dikkat edilmesi gerekmektedir?	6
2.3.3. Hazırlanan Öğrenme Çıktılarının Kontrol Edilmesi.....	7

1.ÖĞRENME ALANLARI ve DÜZEYLERİ

Öğrenme genellikle deneyimin bir sonucu olarak davranış, bilgi ve düşünme becerilerinde meydana gelen nispeten kalıcı bir değişiktir. Bloom ve Krathwohl tarafından geliştirilen eğitim hedeflerinin taksonomisi, öğretim hedeflerinin belirlenmesinde ve ifade edilmesinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bloom'a göre öğrenmenin gerçekleştiği üç alan vardır: bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlar. Bu öğrenme çıktıları alanları, öğrenilmiş insan davranışlarının üç alanına benzer: düşünme, hissetme ve hareket etme. Bu nedenle, bu alanlar etrafında tanımlanan hedeflerin, öğrenilmiş her tür insan davranışını kapsayacak kadar kapsayıcı olduğuna inanılmaktadır.

- ✓ Bilişsel Alan: Bilginin ve entelektüel becerilerin kazanılması (Bilgi)
- ✓ Duyuşsal Alan: İnanç ve fikirlerin bütünleşmesi (Tutum)
- ✓ Psikomotor Alan: El ve bedensel becerilerin kazanılması (Beceri)

1.1.Bilişsel Alan

Bilişsel alan, öğrenmenin zihinsel yönlerini ifade eder. Taksonomide en düşük dereceli işlemlerden en yükseğe kadar değişen altı seviye vardır. Bu düzeyler hiyerarşik olarak düzenlenebilse de bu hiyerarşi mutlak değildir ve belirli bir alanın kendine özgü özellikleri karşısında farklılık gösterebilir.

1.2. Duyuşsal Alan

Duyuşsal öğrenme çıktıları, beş düzeyde ifade edilen tutumlar, değerler, duygular ve duygulardaki gelişimi içerir.

1.3. Psikomotor Alan

Bu alan, gerçekleştirmek ve inşa etmek için kas aktiviteleri gerektiren becerileri içerir. Psikomotor alanın yedi düzeyi vardır.

Tablo 1. Öğrenme Alanları ve Düzeyleri

Bilişsel Alan	Duyuşsal alan	Psikomotor alan
•-Bilgi •-Kavrama •-Uygulama •-Analiz •-Sentez •-Değerlendirme	•-Alma •-Tepkide Bulunma •-Değer Verme •-Organize Etme •-Kişilik Haline Getirme	•-Algılama •-Kurulma •-Kılavuz Haline Getirme •-Mekanikleşme •-Beceri Haline Getirme •-Yaratma

2. TEMEL KAVRAMLAR

2.1. Program Çıktısı (PÇ)

Bir öğretim programından mezun olacak olan bireylerden beklenen bilgi, beceri ve yetkinlikler listesidir. Öğrenme çıktılarına göre daha genel ve daha kapsayıcı ifadelerle yazılır.

Herhangi bir programa ilişkin program çıktılarının “**Türkiye Yüksek Öğretim Yeterlilikleri Çerçevesi (TYYÇ)**” ilgili mesleğin gerektirdiği yeterlilikleri (**Temel Alan Yeterlilikleri**) ne ölçüde karşıladığını iyi tayin etmek gerekir. Kesin bir limit olmamakla birlikte **8-12 sayı aralığında** program çıktısı ideal olarak görülmektedir. Program çıktıları, program dahilindeki tüm öğrenmelerin sentezi olarak düşünülmeli ve sınırlı veya çok özel bir ifade yazımından kaçınılmalıdır.

2.1.1. Program Çıktılarının ve Programın Amaçlarının Belirlenmesi

- ✓ Programınızın çıktılarını belirlemek amacıyla aşağıda yer alan sorular size yol gösterebilir;
 - Programınızdan mezun olan bireyler hangi özelliklere sahip olmalı?
 - Hangi bilgi, beceri ve yetkinliklerle donanmış bireyler yetiştireceğiz? Bu sorulara cevap verebilmek için daha önce programla etkileşime girmiş ve halen etkileşim halinde olan paydaşlarla (öğrenci, öğretim elemanları, bölüm personeli, mezun, işveren, sivil toplum örgütleri) iletişime geçiniz ve görüşlerini alınız.
- ✓ Programın/çalışma alanının geleceğini değerlendiriniz.
- ✓ Üniversite ve bölümün vizyon ve misyonunu mutlaka dikkate alınız.
- ✓ TYYÇ ve Temel Alan yeterlilikleri ve yukarıda cevabını aradığınız soruları dikkate alarak, programınızın amacını belirleyiniz. Programın eğitim amacını tek bir cümle veya paragraf olarak yazmanız önerilmektedir.
- ✓ Program çıktılarını belirlemeden önce programınızın amacını yazınız. Programın eğitim amaçları; Eğitim süreci sonunda mezunlardan gerçekleştirmeleri beklenen davranışları tanımlayan ifadelerdir. Başka bir deyişle, programın nasıl bir mezun profili istediğini ortaya koyan genel bir ifadedir.

2.1.2. Program Çıktısı Yazımında Karşılaşılan Sorunlar ve Genel Hatalar

- ✓ Çok fazla program çıktısının yazılması. Önerilen çıktı sayısı lisans programları için en fazla 15’dir. İlgili programın yüksek lisansı ve doktora varsa lisanstan mezun kişinin yeterlilikleri düşünülerek yüksek lisansın bu sayıdan daha az doktora ise en az sayıda çıktıya sahip olması beklenmektedir. Çünkü bu programlar sarmal bir yapıda

ilerlemektedir.

- ✓ Uzun ve içerisinde çok fazla ve farklı ölçme süreci gerektiren çıktı yazılması. Her bir çıktı sadece bir yeterliliğe yönelik olmalıdır. Aynı çıktı içinde ön koşullu veya birbirine bağlı yeterlilik olmamalıdır. Örneğin; “Yaşam boyu öğrenme sürecinde karşılaştığı sorunları fark eder, çözüm yolları arar ve bulduğu çözüm yollarını değerlendirir” ifadesinde fark etmesi, çözüm yolu araması ve bulduğu yolları değerlendirmesi birbirine bağlı ve bu yeterlilik için her bir boyutun ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunun yerine bu ifade “Yaşam boyu öğrenme sürecinde karşılaştığı sorunları çözmek için kullandığı yöntemleri değerlendirir” gibi bir ifade ile hepsini kapsayacak ve tek boyutlu bir yapı olacaktır.
- ✓ Derslerin konuları veya spesifik kavramlar program çıktılarında yer almaz. Program çıktısı ders çıktılarından daha geneldir ve doğrudan bir dersi işaret etmez. Birçok ders öğrenme çıktısı bir program çıktısına hizmet eder.
- ✓ Ölçülemez özellikler içeren çıktılar program çıktısında olmamalıdır. Amacımız bu çıktıların bir bir şekilde yaptığımız ölçme ve değerlendirme süreçlerinden elde ettiklerimiz ile yordayabilmektir.
- ✓ Program çıktılarının çoğunlukla bilişsel boyutta olması (bu kılavuzun son bölümündeki kısmı inceleyiniz) ve duyuşsal özelliklere yer verilmemesi. Derslerin büyük bir çoğunluğu teorik bir bilgi içerse de mesleğe olan sevgi, mesleğini kullanacağı gerçek yaşam problemleri, meslektaşları ile iletişim, değer yargıları, tutumları vb. birçok duyuşsal boyuttada öğrencilerde üniversite eğitimi sürecinde farklılaşmalar olmaktadır. Bu durumda ilgili programlardan mezun olan öğrencilerin bazı duyuşsal çıktılara sahip olduğunu göstermektedir. Program çıktılarına bu duyuşsal özelliklerin de eklenmesi gerekmektedir.

2.2. Dersin Amacı

Bir dersin öğretim sürecinin sonunda öğrencilerin edinmeleri beklenen davranışları tanımlayan genel ifadelerdir. Dersin amacı ders yürütücüsünün bakış açısına dönüktür. Bu yönüyle ders öğrenme çıktısıyla karıştırılmamalıdır.

2.3. Ders Öğrenme Çıktısı (ÖÇ)

✓ Öğrenme sürecinin sonunda başarılı olmuş bir öğrencinin kazanması beklenen bilgi, beceri ve yetkinliklerdir. Öğrenme çıktıları bir dersin konu kazanımlarının sentezi olarak düşünülmeli ve konu kazanımlarına nazaran daha genel yazılmalıdır.

✓ Öğrenme çıktısı sayısı için kesin bir sınır olmamakla birlikte, **3-5 sayı arası** öğrenme çıktısının ideal olduğu düşünülmektedir. Bu konuda alan yazında ‘*öğrenme*

çıkıtısının 3'ten az olması yeterli bir bilgi sağlamazken; 5'ten fazlası ise çıktıların değerlendirilmesini karmaşık hale getirebilir' şeklinde bir aralık önerisinde bulunulmuştur.

✓ Öğrenme çıktıları, dersin niteliğine bağlı olarak bilişsel, duyuşsal veya psikomotor (devinişsel) alanlar doğrultusunda yazılır.

✓ Öğrenme çıktıları ölçülebilir olmalıdır.

✓ Öğrenme çıktısının dersin amacından temel farkı, öğrenme çıktılarının öğrencinin bakış açısıyla ve somut kazanımlar şeklinde yazılmasıdır.

Örneğin;

Dersin amacı	"Bu dersi alan öğrencilerin, öğrenme-öğretme modellerini temel Benzerlik ve farklılıklarıyla öğrenmeleri amaçlanmaktadır" *
Öğrenme çıktısı	"Öğrenme-öğretme modellerini yapısına göre ayırt eder"

** Örneğin anlaşılır olması için amaç ifadesi kısa tutulmuştur.*

Örnekte dersin amacı, tüm öğrenciler için süreç sonundaki beklenen durumu belirtirken; öğrenme çıktısı ise her öğrenci için bu öğrenme gerçekleştiği takdirde öğrencinin yapması beklenen eylemi yansıtmaktadır.

2.3.1. Öğrenme çıktısı neden önemlidir?

- ✓ Öğrenciden başarması beklenen öğrenmenin derinliğini ve tiplerini (bilişsel, psikomotor ve duyuşsal) tanımlar.
- ✓ Biçimlendirici ve belgelendirici değerlendirme ve önceki öğrenmelerin ölçülmesi için objektif kriterler sağlar.
- ✓ Modül ya da alt birimler oluşturulabilecek şekilde öğrenmenin birbirleri ile uyumlu birimlerini ortaya koyar.
- ✓ Eğiticiler ve öğrencilere eğitim sürecinde rehberlik eder.
- ✓ Öğrenme beklentileri konusunda öğrencilere net bilgi sağlar.
- ✓ Mezunları istihdam edeceklere mezunların yeterlikleri konusunda net bilgi sağlar.

2.3.2. Öğrenme çıktıları yazılırken nelere dikkat edilmesi gerekmektedir?

- ✓ Öğrenme çıktıları yazarken öğrenenlerin gereksinimleri ve bireysel farklılıkları dikkate alınarak farklı düzeylerde, başka bir deyişle, basitten karmaşığa, kolaydan zora şeklinde sıralanmalıdır.
- ✓ Geniş sayıda yüzeysel çıktıların yerine az sayıda önemli çıktılar yazılmalıdır.
- ✓ Öğrenme çıktıları, öğrencilerin ders ile kazanacağı yetkinlikleri **net olarak yansıtmak sayıda** olmalıdır: 3-5 sayı arası öğrenme çıktısının ideal olduğu düşünülmektedir.

- ✓ Herhangi bir dersteki konuların başlıkları öğrenme çıktısı olarak ifade edilmemelidir.
- ✓ Her bir öğrenme çıktısının hangi program çıktısı/çıktılarıyla ilişkili olduğunu belirlenmelidir.
- ✓ Öğrenme çıktısı herkes için anlaşılır olmalıdır.
- ✓ Bir öğrenme çıktısı için birden fazla fiil kullanılmamalıdır.

Örnekler:

- Yetişkin hastalıklarında tıbbi beslenme tedavisi endikasyonu koyabilme ve uygulayabilme. (Yanlış)
- Yetişkin hastalıklarında tıbbi beslenme tedavisi uygulayabilme. (Doğru)
- ✓ Öğrenme çıktılarının yazılmasında amaçlar öğretici açılarından ifade edilmelidir.

Örnekler:

- Öğrencilerin zanaat ile sanat arasındaki ayrımı açıklamasına yardımcı olma (Yanlış)
- Zanaat ile sanat arasındaki ayrımı kendi ifadeleriyle açıklayabilir (Doğru)
- ✓ Öğrenme çıktılarının ölçülebilir (gözlenebilir) ve ulaşılabilir olmalıdır. Öğretme-öğrenme etkinliği sonunda kazanılacak davranışın ölçülebilir-gözlenebilir bir fiille ifade edilmesi gerekir. Aksi halde, davranışın oluşup oluşmadığını belirlemek mümkün olmayacaktır.

Örnekler:

- Yaratıcı düşünür (Yanlış)
- Orijinal bir heykel tasarlayabilir (Doğru)
- ✓ Öğrenme çıktılarını dersin süresine, öğrenci özelliklerine, dersin seviyesine (ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora) uygun olmalıdır.

2.3.3. Hazırlanan Öğrenme Çıktılarının Kontrol Edilmesi

Öğrenme çıktıları;

- 1) Programın ve dersin genel amaçlarına uygun. ☐
- 2) Alan için ihtiyaç duyulan bilgi, beceri ve tutumları yansıtıyor. ☐

3) Gerektiğinde alt çıktılar belirlenmiş.	☐
4) Sürece değil, sonuca odaklanılmış.	☐
5) Öğrenciye yönelik yazılmış.	☐
6) Açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmiş.	☐
7) Hedeflenen öğrenme düzeyine ve tipine uygun yazılmış.	☐
8) Ölçülebilir ve gözlenebilir.	☐
9) Yeterli sayıda yazılmış.	☐
10) Bir öğrenme çıktısı için sadece bir fiil kullanılmış.	☐